

У

НОВЫМ ГУЧАННІ

Барыс СВЯТЛОЎ,
міністр культуры
Рэспублікі Беларусь

Годам культуры аб'яўлены ў Беларусі 2016-ы. Ініцыятыву, што нарадзілася ў творчым асяроддзі, падтрымала Міністэрства культуры. А 28 снежня 2015 года Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка падпісаў Указ № 522 «Аб аб'яўленні 2016 года Годам культуры». Як гаворыцца ў каментарыі да дакумента, такое рашэнне прынята «ў мэтах аб'яднання інтэлектуальных і духоўных сіл грамадства для вырашэння задач сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны, зберажэння гісторыка-культурнай спадчыны, развіцця народных традыцый, выхавання ў грамадзян любові да Айчыны, а таксама падтрымкі творчых ініцыятыў».

У рэспубліканскім плане мерапрыемстваў на год галоўны акцэнт будзе зроблены на мастацкай культуры, якая з'яўляецца адным з асноўных сродкаў выхавання ў моладзі патрыятызму і павагі да Радзімы. У той жа час не застануцца без увагі і іншыя сферы: культура вытворчасці і земляробства, культура сямейных адносін і быту, культура ўладкавання населеных пунктаў і інш. Відавочна, што ўсе падзеі ў галіне культуры і мастацтва ў нашай краіне ў гэтым годзе набудуць новае гучанне, асабліва ўвага будзе нададзена знакавым для айчыннай культурнай сферы датам. Пра гэта і многае іншае раскажаў у інтэрв'ю міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс СВЯТЛОЎ.

— **Барыс Уладзіміравіч, перш чым гаварыць аб праектах, лагічна падвесці вынікі мінулага года...**

— Вынікі будзем падводзіць нават не за год, а за пяцігодку, бо 2015-ы быў годам завяршэння пяцігадовай дзяржаўнай праграмы «Культура Беларусі». Папярэдні аналіз работы дае магчымасць гаварыць аб цалкам дастойнай карціне. Праграма ў

асноўным выканана, і калі нейкія моманты ажыццявіць не ўдалося, то гэта таму, што само жыццё ўнесла карэктывы, і працэсы эканамічнага, дэмаграфічнага характару, іншыя працэсы жыцця грамадства так ці іначай адбіліся на гэтай праграме. Больш таго, закладзены добры падмурак і перакінуты мосцік на наступную праграму «Культура», што разлічана да 2020 года. Адным з такіх мосцікаў, вобразна кажучы, з'яўляецца праект Кодэкса аб культуры, над якім вялася работа дастаткова доўгі час і які ў канцы 2015 года быў прыняты Палатай прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу ў першым чытанні.

Паспяхова, на мой погляд, выконвалася і дзяржпраграма «Замкі Беларусі». Вялася рэканструкцыя шэрагу аб'ектаў. Уведзеныя ў строй дача-музей Васіля Быкава ў Мінскім раёне, адрэстаўрыраваная царква ў вёсцы Азярцо, востраў Мужнасці і Смутку ў Мінску яшчэ атрымаюць публічную прэзентацыю. Бо адна справа – здаць архітэктурны праект, іншая, і вельмі важная – напоўніць яго экспазіцыю і аддаць на суд наведвальнікаў. Атрымалі абноўленыя будынкі Купалаўскага тэатр, ТЮГ, Маладзёжны тэатр.

Год 2015 быў адзначаны прэм'ерамі спектакляў, фільмаў. На сцэне Купалаўскага тэатра адбылася прэм'ера «Чайкі», рабо-

НАША ДАСЬЕ

СВЯТЛОЎ Барыс Уладзіміравіч.

Нарадзіўся ў 1958 годзе ў г. Мінску. Скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт (1980), аспірантуру Інстытута філасофіі АН БССР (1984).

У 1980–1989 гадах – старшы лабарант, малодшы навуковы супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР. У 1989–1990 гадах – член рэдакцыйнай калегіі ўпраўлення мастацтваў Міністэрства культуры БССР. У 1990–1991 гадах – памочнік міністра культуры БССР. З 1991 па 1994 год – намеснік міністра культуры. З мая па снежань 1994 года – начальнік аддзела кінавідэамастацтва Міністэрства культуры і друку, са студзеня па жнівень 1995 года – намеснік дырэктара фінансавана-інвестыцыйнай кампаніі «Фінансы і актывы». У 1995–1998 гадах – намеснік дырэктара, дырэктар Фонду падтрымкі беларускай культуры. З 1998 па 2003 год – начальнік аддзела кінавідэапрадукцыі, начальнік аддзела арганізацыі інфармацыі, намеснік дырэктара дзяржаўнай установы «Нацыянальны прэс-цэнтр Рэспублікі Беларусь». У 2003–2008 гадах – рэктар прыватнай установы адукацыі «Інстытут парламентарызму і прадпрымальніцтва». З 2008 па снежань 2012 года – рэктар установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».

Са снежня 2012 года – міністр культуры Рэспублікі Беларусь.

Кандыдат філасофскіх навук (2003), дацэнт (2007).

▲ Старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь М. Мясніковіч і міністр культуры Б. Святолю на адкрыцці выстаўкі «Гоя... Пікаса» ў Нацыянальным мастацкім музеі. 2015 год

ту потым убачылі ў Маскве. Да 70-годдзя Вялікай Перамогі тэатр стварыў спектакль-канцэрт – «Другая Сусветная». Беларускі дзяржаўны маладзёжны тэатр паказаў спектакль «Чэхаў. Камедыя. Чайка». Пастаноўка адкрыла II Маладзёжны тэатральны форум краін Садружнасці, Балты і Грузіі, які ў лістападзе прымаў Мінск. На сцэне Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета быў пастаўлены створаны беларускім кампазітарам Яўгенам Глебавым тры дзесяцігоддзі таму балет «Маленькі прынец».

Прыемна, што ў мінулым годзе многія работы беларускіх тэатраў сталі вядомы не толькі вузкаму колу аматараў, але і больш шырокай глядацкай аўдыторыі, атрымалі прызнанне на замежных сцэнах, заваявалі прызы міжнародных фестываляў. Беларускія артысты пазнавальныя, напрыклад, салісты оперы і балетныя артысты атрымліваюць запрашэнні ў спектаклі вядучых тэатраў Італіі, Францыі, Кітая. Оперная спявачка мецца-сапрана Аксана Волкава стала першай беларускай, якая адкрыла адзін з апошніх тэатральных сезонаў у Метрапалітэн-опера ў Нью-Ёрку, дзе выканала партыю Волгі ў оперы «Яўген Анегін».

Адным з вынікаў рэалізацыі праграмы «Культура Беларусі» стала аптымізацыя рэсурсаў у бібліятэчнай справе, паколькі аб'яднанне публічных і школьных бібліятэк прывяло не да скарачэння, а да якасна іншага выкарыстання наяўных магчымасцей. Сёння дэмаграфічная тэндэнцыя

дыктуе такія рашэнні, калі адбываецца аб'яднанне пад адным дахам некалькіх устаноў культуры. Яны прадаўжаюць выконваць сваю функцыю, насельніцтва не адчувае нязручнасцей, і, дзякуючы скарачэнню кіраўнічага апарату, адбываецца аптымізацыя рэсурсаў. Так, з 2011 года колькасць бібліятэк зменшылася з 3 тыс. 774 да 2 тыс. 874, але пры гэтым іх наведвальнасць павялічылася з 25 тыс. 997 да 27 тыс. 141 чалавек. Колькасць дзіцячых школ мастацтваў скарацілася з 523 да 430, аднак дасягнуты стабільны рост колькасці навуэнцаў – з 107 тыс. 108 да 113 тыс. 158.

Велізарнае развіццё ў краіне атрымала музейная справа. Сёння беларускія музеі ўжо не проста сховішчы артэфактаў. Яны вельмі актыўна працуюць з публікай і, акрамя традыцыйнай экспазіцыі, прапануюць наведвальніку цікавыя праекты, такія, напрыклад, як «Ноч музеяў». Або інтэрактыўныя праграмы, калі наведвальнік далучаецца да дзеяння. Добры праект, у прыватнасці, прыдуманы ў Нацыянальным гістарычным музеі. У археалагічнай пясочніцы, назавём гэта так, дзеці знаходзяць умела замаскіраваныя артэфакты і адчуваюць сябе археолагамі. Вялікая цікавасць ёсць і ў жыхароў нашай краіны, і ў замежных гасцей да замкаў у Нясвіжы, Міры, да Музея Вялікай Айчыннай вайны, што быў адкрыты ў 2014 годзе да 70-годдзя вызвалення Беларусі. Я ўжо не гавару пра значныя выставачныя праекты, якімі прывабляюць музеі. Яркая падзея пад канец 2015 года стала выстаўка «Гоя... Пікаса» ў Нацыянальным мастацкім музеі.

Сталі адкрывацца прыватныя галерэі. Наогул, прыватны бізнес адчувальна падтрымлівае культурныя праекты, асобныя ўстановы – гэта цяпер прыкмета часу. Як і іншая: сфера культуры пачынае зарабляць сама. І лічбы дастаткова цікавыя: у 2015 годзе ўстановы культуры самастойна зарабілі ў 4,3 раза больш, чым у 2011 годзе.

– Ці можна рост цікавасці да музеяў расцэнываць як рост цікавасці да культуры ў цэлым? І ці значыць гэта, што яе роля сёння не другарадная?

– Культура заўсёды, я б сказаў, выконвае функцыю першапраходца, у яе галоўная роля ў сітуацыі, калі, вобразна кажучы,

па адзежы сустракаюць, гэта значыць культура часта нясе такія функцыі, калі па форме мяркуюць пра тых ці іншых паказчыкі развіцця грамадства. Ёсць сферы дзейнасці, дзе роля культуры выходзіць на першыя пазіцыі, напрыклад, у дыпламатычных адносінах. Як правіла, пасольствы Беларусі за мяжой сваю дзейнасць пачынаюць з разнастайных культурных праектаў. У такім выпадку прызначэнне культуры ў чыстым выглядзе – быць візітнай карткай дзяржавы. Калі гаварыць пра пазіцыі ўнутры краіны, то культура выконвае мноства функцый, год ад году яны ўмацоўваюцца, што ў пэўны момант і набыло такую форму – Год культуры.

Ініцыятыва назваць 2016-ы годам культуры прыйшла ад творчых людзей, а наша міністэрства яе ахвотна падтрымала. Гэта прапанова не падказана звонку, мы не пераймалі некага, а абаяліся на логіку развіцця краіны і яго адлюстраванне ў грамадскай свядомасці. 2015-ы быў годам моладзі. На мой погляд, адбываецца плаўны пераход ад яго да Года культуры. Бо моладзі для сацыялізацыі неабходны нейкі механізм, а культура – адзін з іх. Каб уключыцца ў грамадства, маладыя людзі павінны быць акультураны. Але размова не проста пра мастацкую культуру, а пра культуру ў шырокім разуменні. Гэта і культура быту, вытворчасці, і культура чалавечых адносін. Культура ўсёабдымная і ўсёпранікальная, таму, які б бок жыцця мы ні ўзялі, заўсёды культура выступае як пэўнае вышэйшае дасягненне. Яна нясе аграмадны творчы патэнцыял.

– Якімі падзеямі будзе напоўнены Год культуры ў Беларусі?

– Акрамя ўнутранай логікі развіцця краіны і грамадства, ёсць яшчэ шэраг падзей, якія даюць нам магчымасць зрабіць гэты год вельмі насычаным з пункту гледжання розных культурных мерапрыемстваў. Па парадку. Цэлы шэраг юбілейных дат у календары 2016 года. 25 гадоў «Славянскаму базару ў Віцебску». Падзея? Падзея, звязаная з нашай навішай гісторыяй. Яшчэ адна важная дата, што адзначаецца літаральна ў першы месяц года, – 75-годдзе з дня нараджэння Уладзіміра Мулявіна. Безумоўна, гэта не пройдзе міма грамадскасці, бо з'яўляецца нашым сучасным культурным здабыткам. У гэтым годзе шмат юбілеяў: 95-годдзе з дня нараджэн-

ня Івана Шамякіна, 120-годдзе з дня нараджэння Кандрата Крапівы, 125-годдзе з дня нараджэння Максіма Багдановіча. Увесь год будзе весціся падрыхтоўка мерапрыемстваў з нагоды будучых юбілеяў Янкі Купалы, Якуба Коласа, якія адзначым у 2017-м. Чакаецца, што будзе прыняты Кодэкс аб культуры. Гэта таксама знакавая падзея, якая дае падставу гаварыць пра сістэматызацыю прававых асноў нашай культурнай дзейнасці.

Усе традыцыйныя формы работы атрымаюць у Год культуры новае напаўненне. Гэта і міжнародныя фестывалі, якіх сёння амаль 60, і Дні культуры за мяжой і ў нас у Беларусі. Краіны ледзь не ў чаргу становяцца, каб мы пабывалі ў іх, і яны самі з праграмамі ў адказ гатовы прыехаць у нашу краіну. У бягучым годзе беларуская творчая каманда адправіцца ў Расійскую Федэрацыю, Лаос, В'етнам, Турцыю, Венесуэлу. У Беларусі плануецца Дні культуры Арменіі, Малдовы, Латвіі, Эстоніі, Пакістана. Праведзены папярэднія перамовы з Індыяй. Актыўна развіваецца культурнае супрацоўніцтва з Кітаем. Прычым ёсць тэндэнцыя ўмацавання сувязей з правінцыямі Кітая. Сваё творчае аблічча хочучь паказаць розныя рэгіёны Паднябеснай, таму беларусаў у перспектыве чакае знаёмства з культурай некалькіх правінцый гэтай краіны.

У Год культуры разлічваем рэалізаваць задумкі, падобных якім раней не было. Гэта даволі маштабныя мерапрыемствы, з прыцягненнем міжнародных творчых сіл. Назаву толькі адзін праект, што рыхтуецца, які ўпіша яркую старонку ў беларускую культуру: выстаўка беларускіх праваслаўных і каталіцкіх абразоў у Ватыкане. Не сумняваюся, з'явіцца новыя фільмы. Нарэшце, вельмі спадзяюся, удацца завяршыць рэканструкцыю кінастудыі «Беларусьфільм», і мы зможам засяродзіцца на творчых праектах, не адцягваючы ўвагу на пытанні стварэння і ўмацавання матэрыяльнай базы кінавытворчасці. Вядома, будуць адкрыты новыя аб'екты па дзяржпраграме «Замкі Беларусі». У цэлым можна гаварыць пра тое, што ў Год культуры ўсе мерапрыемствы загучаць па-іншаму, набудуць новую форму ўвасаблення, гэты год стане годам папулярнасці беларускага мастацтва.

Гутарыла Жанна КАТЛЯРОВА ▮